

Cançons del vi, de beure i de taverna

Edició a cura de
Joan Cuscó i Clarasó

Textos de
Francesc de Paula Bové, Joan Cuscó, Josep Crivillé i Ramon Vilar.

COL·LECCIÓ:
Calaix de solfa
10

 DINSIC
Publicacions Musicals

 Generalitat de Catalunya
**Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació**

Barcelona, 2007

Cançons del vi, de beure i de taverna

Edició a cura de Joan Cuscó i Clarasó

Textos de: Francesc de Paula Bové, Joan Cuscó, Josep Crivillé i Ramon Vilar.

Col·lecció Calaix de Solfa núm. 10

Coordinació: Joan Cuscó, Josep Crivillé i Ramon Vilar

Agraïments: Paton Soler, Paco Lavega, Biblioteca Menéndez y Pelayo (Santander) i Vinseum, Museu de les Cultures del Vi de Catalunya, Vilafranca del Penedès

Consell editorial de la col·lecció Calaix de Solfa:

Josep Albà, Xavier Bayer, Marcel Casellas, Josep Crivillé, Joan Cuscó, Xavier Orriols i Ramon Vilar.

Col·lecció de: DINSIC Publicacions Musicals S.L.
i del Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació
de la Generalitat de Catalunya

Amb la col·laboració de: Vinseum, Museu de les Cultures del Vi de Catalunya i de l'arxiu Lluís Carles Busquets

Primera edició: juny de 2007

Disseny coberta: Hermini Mampel

Il·lustracions coberta: Xavier Noguès, Galeries Layetanes, Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

Il·lustracions portada: J. Pellicer Montseny

Fotografies: Arxiu Fotogràfic de Vinseum, Museu de les Cultures del Vi de Catalunya, Vilafranca del Penedès

Maquetació: DINSIC GRÀFIC

© dels textos: **Francesc de Paula Bové, Joan Cuscó, Josep Crivillé i Ramon Vilar.**

© d'aquesta edició: **DINSIC Publicacions Musicals, S.L.**
Santa Anna, 10, E 3 - 08002 Barcelona
i
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
i Mitjans de Comunicació

Imprès a: Reinbook, Imprès S.L.

c/Múrcia, 36, Polígon Industrial Can Calderón - 08830 - St. Boi de Llobregat

Dipòsit Legal: B-31.008-2007

ISMN: M-69210-478-0

ISBN: 978-84-967-5302-0 (DINSIC, Publicacions Musicals, S.L.)

ISBN: 978-84-393-7482-4 (Generalitat de Catalunya)

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reproducció i el tractament informàtic, així com la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització expressa dels coeditorials o entitat delegada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

DISTRIBUEIX: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.
Santa Anna, 10, E 3a - 08002 Barcelona
Tel. 34 933180605 - Fax 34 934120501
e-mail: dinsic@dinsic.com
<http://www.dinsic.cat>
<http://www.dinsic.es> - <http://www.dinsic.com>

Presentació

Aquest volum dedicat a les cançons del vi, de beure, de taverna i de gresca, consta de materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya –alguns pertanyents als Concursos de les Festes de la Música Catalana dipositats a l'arxiu de l'OCPC– i complementats amb algunes peces que es guarden a l'Arxiu Musical de Vinseum amb l'objectiu de donar una visió de conjunt de la música, els rituals, els costums, les danses, els refranys i les oracions del vi i del beure.

L'origen del treball va ser una conferència que, conjuntament amb un grup de melodies manuscrites, es conserven a l'Arxiu Musical de Vinseum, Museu de les Cultures del Vi de Catalunya com a llegat de Francesc de Paula Bové. Després, vam comprovar que moltes de les músiques que havia usat Bové havien estat publicades per Joan Amades a: *Costums i tradicions d'hostals i tavernes* (editat l'any 1936 pel Club d'Esports de Muntanya), i això va portar-nos a la idea de fer un llibre capaç de donar una visió global sobre el tema i, al mateix temps, que tingués com a corpus bàsic un grup de cançons recollides al primer terç del segle XX per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

Les cançons recollides per a l'Obra per diversos autors, la conferència de Bové i algunes peces significatives del llegat Bové, conjuntament amb els corresponents estudis musicològic i antropològic, és el que trobareu en aquest volum de Calaix de Solfa.

Volem oferir una visió àmplia d'una temàtica fins avui poc treballada amb la voluntat de fer que Calaix de Solfa sigui una col·lecció màximament plural i mostri aspectes diversos de la cultura musical catalana perquè, com bé explica Josep Mª Ballarín a *Mil anys i més d'un dia* (1989): “no hi ha cultures unidimensionals. Hi entra tot. De la bagassa a la verge, del garneu al sant, de l'economista al somiatruïtes, de la barraca al palau, de la taverna al temple, del renec al parenostre”.

Teniu a les mans una perspectiva del repertori del món del vi i del beure dels Països Catalans des de finals del segle XIX i fins als nostres dies i, malgrat que algunes peces són prou conegudes, en descobrireu nous contextos.

Esperem que us sigui d'utilitat per a conèixer millor el repertori de les cançons de taverna, de beure i del vi, el seu món i els seus rituals i, alhora i de forma més general, la cultura popular de casa nostra.

Joan Cuscó i Clarasó
Arxiu Musical de Vinseum, Museu de les Cultures del Vi de Catalunya,
Vilafranca del Penedès

1. Tonada des veremar

“Diuen que en anar a vermar”

OCPC, B-61, pàg.21

Missió de recerca a Mallorca

Recercador: Antoni Pol

Any: 1916

Cantaire: indeterminat.

Població: Sineu

Airat

Di-uen que en a-nar a ver - mar se'n du - en ses por - ta - do - res. Al - lo -

tes a - nit se fa es ball de ses ver - ma - do - res.

Diuen que en anar a vermar
se'n duen ses portadores.

Al·lotes anit se fa es ball
de ses vermadors.

[Nota: Aquesta cançó, com la núm.4, formen part d'un treball que amb el títol *Recull de Cançons populars de ses feines d'es camp de Mallorca* va presentar Antoni Pol, amb el lema: “Un conrador”, al VIIè Concurs de la Festa de la Música Catalana organitzada per l'Orfeó Català, l'any 1917]

2. Tonada de's veremar

“Diuen que en anar a vermar”

OCPC, B-64, pàg.22

Missió de recerca a Mallorca

Recerdador: Bertomeu Simó

Any: 1919

Cantaire: indeterminat.

Població: Sencelles

Alegret

Di - uen que en a - nar a ver - mar se'n du - en ses por - ta -

do - res, al - lo - tes a - nit se fa al - lo -

tes a - nit se fa es ball de ses ver - ma - do - res.

Diuen que en anar a vermar
se'n duen ses portadores,

al·lotes anit se fa (bis)
es ball de ses vermadors.

[Nota: Aquesta cançó, com la núm.3, formen part d'un treball que amb el títol *Recull de tonades* amb els corresponents textos de cançons populars mallorquines va presentar Bartomeu Simó, amb el lema: “Un pagès”, al VIIIè Concurs de la Festa de la Música organitzada per l'Orfeó Català, l'any 1920]

Cayó la luna,
en medio de la plaza,
cayó la luna;
se hizo cuatro partes,
tú n'eres una.

Floreta groga,
el rei va dir un dia.
Floreta groga,
el rei va dir un dia,
te vui per nora.

Qué es el Parado,
voy a darte un aviso
qué es el Parado.
Recela del alma,
dame un abrazo.

Niña, párate,
que los hombres se paran,
niña, párate,
que los hombres se paran
para mirarte.

[Nota: "Ha après aquests boleros de sentir-los pel poble. Toca la guitarra i canta. Parla Mallorquí"]

15. Tonada de trepitjar raïms

"Moreneta de color"

OCPC, vol.XV, núm.45, pàg.98

Missió de recerca a Menorca

Recercadors: Baltasar Samper i Andreu Ferrer

Any: 1932

Cantaire: indeterminat. Mallorca

Animat (lliurement)

Mo - re - ne - ta de co - lor i sa - beu a mi què m'a-gra-da,
per - que sé que la blan - cor i en el camp és de - li - ca-da,
en el camp és de - li - ca - da, i mo - re - ne - ta de co-lor.

Moreneta de color,
i sabeu a mi què m'agrada,
perque sé que la blancor

i en el camp és delicada,
en el camp és delicada,
i moreneta de color.

16. Tonada de trepitjar es rém i de trascolar

"Sant Antoni gloriós"

OCPC, vol.X, núm.9, pàg.102

Missió de recerca a Mallorca, Eivissa i Formentera

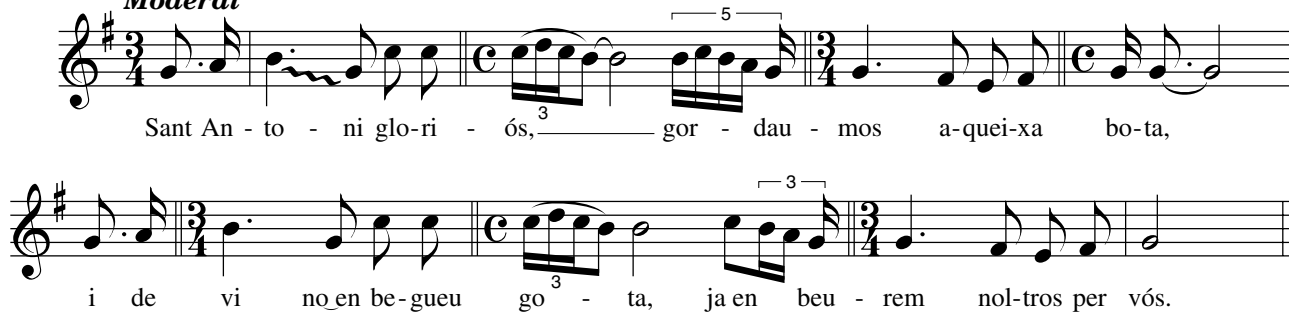
Recercadors: Baltasar Samper i Ramon Morey

Any: 1928

Cantaire: Bartomeu Ferragut.

Població: Lloseta.

Moderat

Sant An - to - ni glo-ri - ós, gor - dau - mos a-quei-xa bo-ta,
i de vi no en be-gueu go - ta, ja en beu - rem nol-tros per vós.

Sant Antoni gloriós,
gordau-mos aqueixa bóta,

i de vi no en beureu gota,
ja en beurem noltros per vós.

[Nota: el text musical diu, al v.3, "no en begueu"]

18.Cançó de taverna

"Tira-li la clau"

OCP, vol.VIII, núm.64, pàg.78

Missió de recerca a terres de Castelló

Recercadors: Joan Just i Josep M. Roma

Any: 1927

Cantaires: Just Feliu, de 25 anys, barber;

Guillem Lecha, de 60 anys i Antoni Fabregat, de 32 anys.

Població: Benassal.

Ti-ra-li la clau, ti-ra-l'hi, no li fa-cis mal, bai-xa a o-brir, ti-ra-li la clau, no li fa-cis mal, bai-xa a o-brir. De l'o-li-ve-ra la bor-rat-xe-ra. Qui té la cul-pa? La bor-rat-xe-ra.

Tira-li la clau,
tira-l'hi,
no li facis mal,
baixa a obrir.

De l'olivera
la borratxera.
Qui té la culpa?
La borratxera.

19.Cançó de taverna

"Xica roja, baixa a obrir-me"

OCP, vol.VIII, núm.63, pàg.77

Missió de recerca a terres de Castelló

Recercadors: Joan Just i Josep M. Roma

Any: 1927

Cantaire: Just Feliu, de 25 anys, barber.

Població: Benassal.

Xi-ca ro-ja, bai-xa a o-brir-me. Xi-ca ro-ja, bai-xa a o-brir-me, que no ve-nim a ro-bar-te, que ve-nim a fer-te el mo-nyo i un ra-tet a fes-te-jar-te.

Xica roja, baixa a obrir-me.
Xica roja, baixa a obrir-me,
que no venim a robar-te,

que venim a fer-te el
monyo
i un ratet a festejar-te.

39. Cançó de borratxos

"Tres companys de beguda"

OCPC, B-3, pàg. 235

Any: 1925

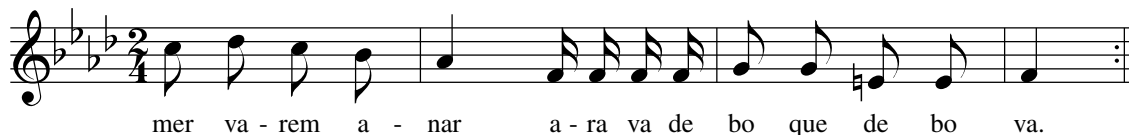
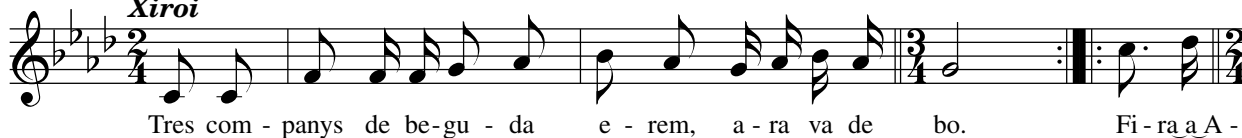
Missió de recerca a la comarca d'Olot

Cantaire: Josep Godoy

Recercadors: Joan Tomàs i Antoni Bonell

Població: Olot

Xiroi

Tres companys de beguda erem
ara va de bo.

Fira a Amer varem anar,
ara va de bo
que de bo va

Fira a Amer varem anar
ara va de bo
que de bo va.

Mira un matxo en cabessada

l'enarem per a comprar
ja'ns demanen nou misses
per cinc el varem donar
Anirem a Font pobra
i xiula i xiularàs
com que'l matxo no s'hi veia
i l'aigua no sap trobar.
-Ai, el matxo de qui era?
-Del Rector de Cornellà.

40. Corrandà (borratxos)

"Jo'n tinc una tia torta"

OCPC, C-3, pàg. 831

Any: 1922

Missió de recerca a les comarques del
Solsonès i del Berguedà

Cantaire: Dolors Augé.

Població: Solsona

Recercadors: Mn. Higiní Anglès i Pere Bohigas

Jo en tinc una tia torta
i un oncle que no s'hi veu.
Quan la tia serà morta
tot lo seu serà meu.

Trum lailai rum lailai
trum lalaila.

43. Les noies de Prats de Molló

"Les noies de Prats de Molló"

OCPC, C-9, pàg. 119

Missió de recerca a diferents

comarques gironines

Recercadors: Joan Tomàs i Bartomeu Llongueres

Any: 1923

Cantaire: Maria Sau i Ferrés

Població: Girona

Temps de sardana

Les no - ies de Prat de Mo - lló to - tes són trol - les en

tro - ben el vi bò, en tro - ben el vi bó, l'ai - gua no gai - re, en

tro - ben el vi bò, l'ai - gua no no. Les nos - tres no són pas ai - xí

etc.
tro - ben el vi bó...

Les noies de Prat de Molló totes són trol·les (bis)

Tornada

Les nostres no són pas aixís (bis)

Tornada

Tornada

en troben el vi bó (bis)

l'aigua no gaire

en troben el vi bó

l'aigua no no.

[Nota: "trol·li" = Home poca solta (Alcover-Moll, Diccionari català, valencià, balear). Per deducció, "trol·les" = dones poca soltas]

44. Les noies de Prats de Molló

"Les noies de Prats de Molló"

OCPC, C-11, pàg. 143

Missió de recerca a la comarca d'Olot

Recercadors: Joan Tomàs i Bartomeu Llongueres

Any: 1923

Cantaire: Esteve Triadú Casadellà

Població: Olot

Temps de sardana

Les no - ies, les no - ies del Prats de Mot - lló to - tes són trol - les les

hi a - gra - da el vi bó, les hi a - gra - da el vi bo l'ai - gua no gai - re, que'ls

hi a - gra - da el vi bo que l'ai - gua no.

46. En Joan se'n va a la vinya

"En Joan se'n va a la vinya"

OCPC, vol.X, núm.24, pàg.277

Missió de recerca a Torroella de Montgrí,
Verges, Pals i L'Escala

Recercadors: Palmira Jaquetti i Enric d'Aoust

Any: 1928

Cantaire: Narcisa Figueres

Població: Verges

Alegre $\text{♩} = 69$

En Jo - an se'n va a la vi - nya i se'n po - sa tre - ba - llar i tre -
ba - lla que tre - ba - lla mai no veu ve - nir el di - nar que no vo - li
pas fet - jar que no en fet - ja - ré pas.

En Joan se'n va a la vinya
i se'n posa a treballar,
i treballa que treballa,
mai no veu venir el dinar,
que no voli pas fetjar,
que no en fetjaré pas.
Les dotze hores són tocades,
mai no veu venir el dinar.

En Joan 'gafa la fanga,
cap a casa se va.
Troba la mestressa a casa,
amb un frare a cada costat.
Ja li diu a la seva dona
què n'hi havia per dinar.
–A l'armari tens les sopes,
que són fredes com el glaç.

Són fetes per cincogesma,
menjades per Sant Tomàs,
que si el gat les hagués volgudes,
no els-e menjaria pas.–
Quan ne va obrir el armari,
el gat se li'n va endur el nas.
–Seràs bo per piponar bótes,
que el nas no et farà embarràs.

[Nota: "piponar" = tancar la bota amb el pipó (Empordà). "pipó" = bocí de tronc de fonoll que es posa al forat d'una bota perquè no surti el vi (Alcover-Moll, *Diccionari català, valencià i balear*)]

47. En Joan se'n va a la vinya

"En Joan se'n va a la vinya"

OCPC, C-7, D-512, pàg. 228-229

Missió de recerca a Santa Coloma de Farners
i poblacions de la Selva.

Recercadors: Joan Llongueres i Joan Tomàs

Any: 1922

Cantaire: Salvi Amagat

Població: Les Planes d'Hostoles

Alegre

En Jo - an s'en va a la vi - nya i a la vi - nya tre - ba -
llar, ell tre - ba - lla que tre - ba - lla, l'es-mor - zar mai ar - ri -
bà; no m'en - fa - da - ré pas.

En Joan se'n va a la vinya
i a la vinya a treballar.
Ell treballa que treballa
l'esmorzar mai arribà;
no m'enfadaré pas.
Les deu hores són tocadés
i encara no hi ha esmorzar.
Ell s'en va cap a la casa
tot felló i molt torrat.
Ja'n trob la porta tancada
ben tancat, ben barrat.
Ja's posa a voltar la casa

si n'ha entrat per un forat.
Ja'n trob la mestressa a taula
i un frare a cada costat.
La criada va per cuina
que'n rostia un pollastràs.
–Criada, la bona criada
m'en volguessis donar un tast?
–Sapiguès que t'escanyesses
t'en daria la meitat.
Sapiguès que't reventesses
te'l daria tot plegat.
Tens les sopes a l'armari,

són calentes com un glaç;
són fetes per cincogesma,
menjades per Sant Tomàs.
Ell s'en va i obra l'armari
i el gat se li emporta el nas.
–Ara si, nom de diable,
seràs bo per llepar plats
com també per fiblar bótes.
que no't fara nosa el nas.
Ell s'en torna a la llaurada
mal dinat i sense nas.

[Nota: és una variant de la cançó anterior, núm.45]

[Nota: “fiblar” = fer un forat a una bóta o barril per a tastar el vi. “fibla” = forat que fan a la bóta per tastar el vi (Alcover-Moll, *Diccionari català, valencià, balear*)]

48.El frare entremaliat

“Mal vinatge'l c... del frare”

OCPC, B-51, núm.253, 6è quadern, pàg.34
Collita ponentina. Lema: “...La melodia popular...
nova Font de Juvenci...” (cita de F.Pedrell).
Recull de 8 fascicles relligats presentats al
Concurs de l'Obra del Cançonier de 1924.

Recercador: Josep Piñol
Cantaire i població: indeterminats (terres de
Lleida)

Mal vi - nat - ge el cul del fra - re, la pu - ta que'l va pa - rir s'ha en -

dut la me - ua do - na i m'ha dat pel cul a mi! No - ia, no - ia, to - ca - li,

no - ia, to - ca - li, no - ia el tam - bo - rí!

Mal vinatge'l c... del frare,
la puta que'l va p...r...
s'ha e...d... la meua dona

i m'ha d...p...c... a mi!
Noia, noia, toca-li,
noia, noia, toca-li el tamborí!

49. Els estralls del vi

"Tu noi Gurt a cerca aigua"

OCPC, C-5, D-494, pàg.192
Missió de recerca a Santa Coloma de
Farners i poblacions de La Selva
Recercadors: Joan Llongueres i Joan Tomàs

Any: 1922
Cantaire: Antònia Vancells
Població: Les Planes d'Hostoles

Temps de ballet

Tu noi Gurt a cer - car ai - gua be hi pots a - nar i al pou de
vo - ra Tos - ca per re - fres - car i en Ba - nús tam - bé hi e - ra
vo - len ve - nir, i el mes se - ré que es - ta - va nos pot te - nir.

Tu noi Gurt a cercar aigua
be hi pots anar.
I al pou de vora Tosca
per refrescar.
I en Banús també hi era
volen venir,
i el més seré que estava
no's pot tenir.
I en Mas també hi passava
tot a cavall,
quan ne va ser al pas ample
s'en va aigua avall.
En Ric també li deia
volen venir,
i el més seré que estava
no's pot tenir.

En Pòlit també hi era
com a regidor
que us abriga la cuixa
com a regidor.
I el petit també hi era
absolutament
vinga la justícia
en repartiment.
Lo un ne diu a l'altre:
—que serà això?
si serà el vi o l'aigua
de Can Japó?

Índex

Presentació (Joan Cuscó i Clarasó)	3
Els secrets del vi (Joan Cuscó i Clarasó)	5
Comentari musical (Josep Crivillé i Ramon Vilar).....	13
Costums, danses i cançons populars doble el vi (Francesc de Paula Bové).....	21
Bibliografia	26

Tonades de veremar i de trepitjar raïms

1. Tonada des veremar "Diuen que en anar a veremar"	28
2. Tonada de's veremar "Diuen que en anar a veremar"	28
3. Tonada de's veremar "Venim de sa veremada"	29
4. Tonada de's veremar "Venim de sa veremada"	29
5. Tonada des vermar "Quan voràs que posaré"	30
6. Tonada des vermar "L'amo, ja som arribat"	30
7. Tonada des vermar "Ja venim de sa vermada"	30
8. Tonada de matances i de vermar "En veure palla cremada"	31
9. Tonada de vermar "I en anar a veremar"	31
10. Cançó de veremada "An es camí de ciutat"	32
11. Tonada de vermar "Adiós, carrer, carrer"	32
12. Tonada de vermar "Noltros venim de vermar"	33
13. Canço de veremar. Camarades "Les xiquetes al veremar"	33
14. Boleros de vermar "Cayó la luna"	34
15. Tonada de trepitjar raïms "Moreneta de color"	35
16. Tonada de trepitjar es rém i de trascolar "Sant Antoni gloriós"	35
17. Cançó de trepitjar raïms "Madona de Sa Cabana"	36

Cançons de beure i de taverna

18. Cançó de taverna "Tira-li la clau"	38
19. Cançó de taverna "Xica roja, baixa a obrir-me"	38
20. Cançó de taverna "En cantaré una"	39
21. Cançó de taverna "Mestressa feu-me el compte"	39
22. Cançó de taverna "Mestressa feu-me el compte"	40
23. Joc bàquic "A llevar-se la gorra"	40
24. Jo pel bon vi "Jo pel bon vi"	41
25. Ball d'homes sols "Crispin, Crispán"	42
26. Pels aliments del bon vi "Pels aliments del bon vi"	42
27. Per l'aliment del bon vi "Per l'aliment del bon vi"	43

28. Cançó del vi "Sabatetes me'n vendria"	43
29. Cançó de gresca "A la vola vola mocador"	44
30. El vi de la terra "El vi de la terra, terrum, terram, terrum"	44
31. Les ampolles de vi blanc "Les ampolles de vi blanc"	45
32. Els cornuts "Tres cornuts ens hem trobat"	46
33. El ball de bastons (Hereu Riera)	46
34. Ball dels cornuts "El gabiaire ja ha vingut"	47
35. Alegres cobles del borrascós piparipando don Patantum.....	48
36. Tonada d'es trescolar "Es trescoladors"	49
37. Cançó de beure "No s'en 'nirem encara"	50
38. La camisa me'n vendria "La camisa me'n vendria"	50
39. Cançó de borratxos "Tres companys de beguda"	51
40. Corrandà (borratxos) "Jo'n tinc una tia torta"	51
41. Cançó del borratxo "Per amor al vi"	52
42. Plany bàquic "Con jo anavi a la vinya"	53
43. Les noies de Prats de Molló "Les noies de Prats de Molló"	54
44. Les noies de Prats de Molló "Les noies de Prats de Molló"	55
45. En Joan se'n va a la vinya "En Joan se'n va a la vinya"	55
46. En Joan se'n va a la vinya "En Joan se'n va a la vinya"	56
47. En Joan se'n va a la vinya "En Joan se'n va a la vinya"	56
48. El frare entremaliat "Mal vinatge'l c... del frare"	57
49. Els estralls del vi "Tu noi Gurt a cercar aigua"	58